

TUNIIS

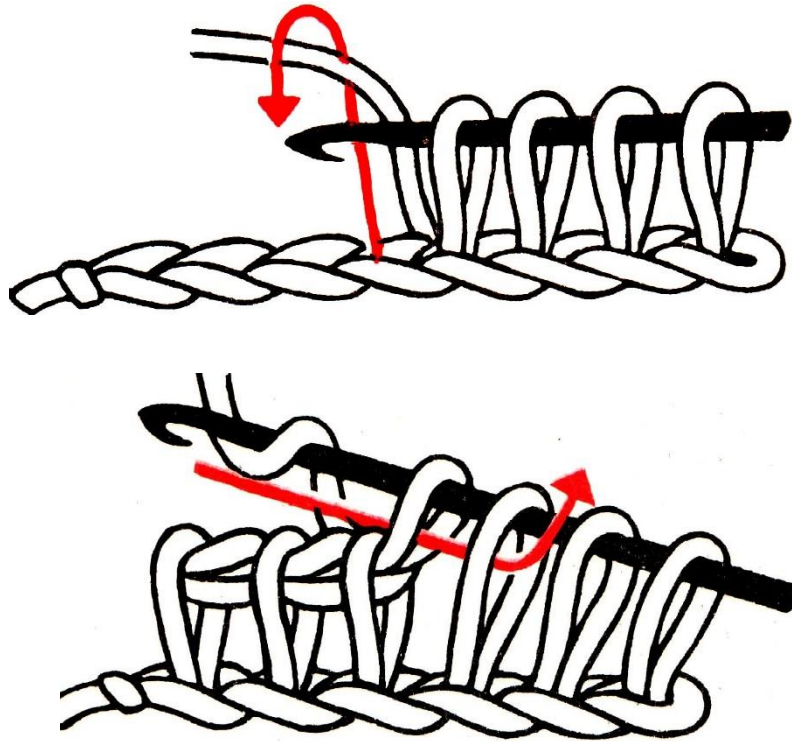

Tiia Artla

- Tuniistehnika on asunud kudumise ja tavalise heegeldamise vahel, seda tehnikat on peetud kudumise ja heegeldamise hübriidiks.
- Kasutatakse pikka heegelnõela, mis sarnaneb silmkoos kasutatavale vardale.

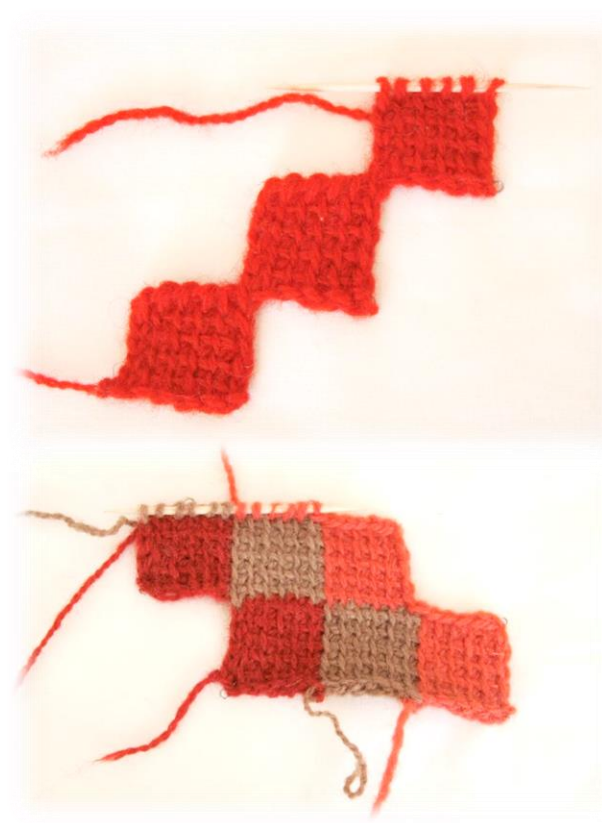

- Heegeldamise käigus ei pöörata tööd ringi ja pind sarnaneb silmkoos kootavale koele.
- Pinnad ei veni ja kipuvad rulluma.

Tuniistehnika Eestis

- Läänemaal kaunistati tikitud tekke tuniispitsiga. Eestis heegeldati tuniistehnikas peamiselt saanitekke ja voodivaipu

- Lisaks telgedel kootud vaipadele tekkisid 20. sajandi alguses Eesti külades tikitud vaibad heegeldatud alusele.
- Vaipade põhi on heegeldatud kas ühevärvilisena või triibulisena, dekoor on tikitud kas ristpistes või täitepistes. Esimesel juhul on üksikud motiivid enam stiliseeritud ja lihtsustatud kui teisel. Kuid mõlemal juhul on dekoor ilmselt kopeeritud tol ajal käibelolevatest mustritest.

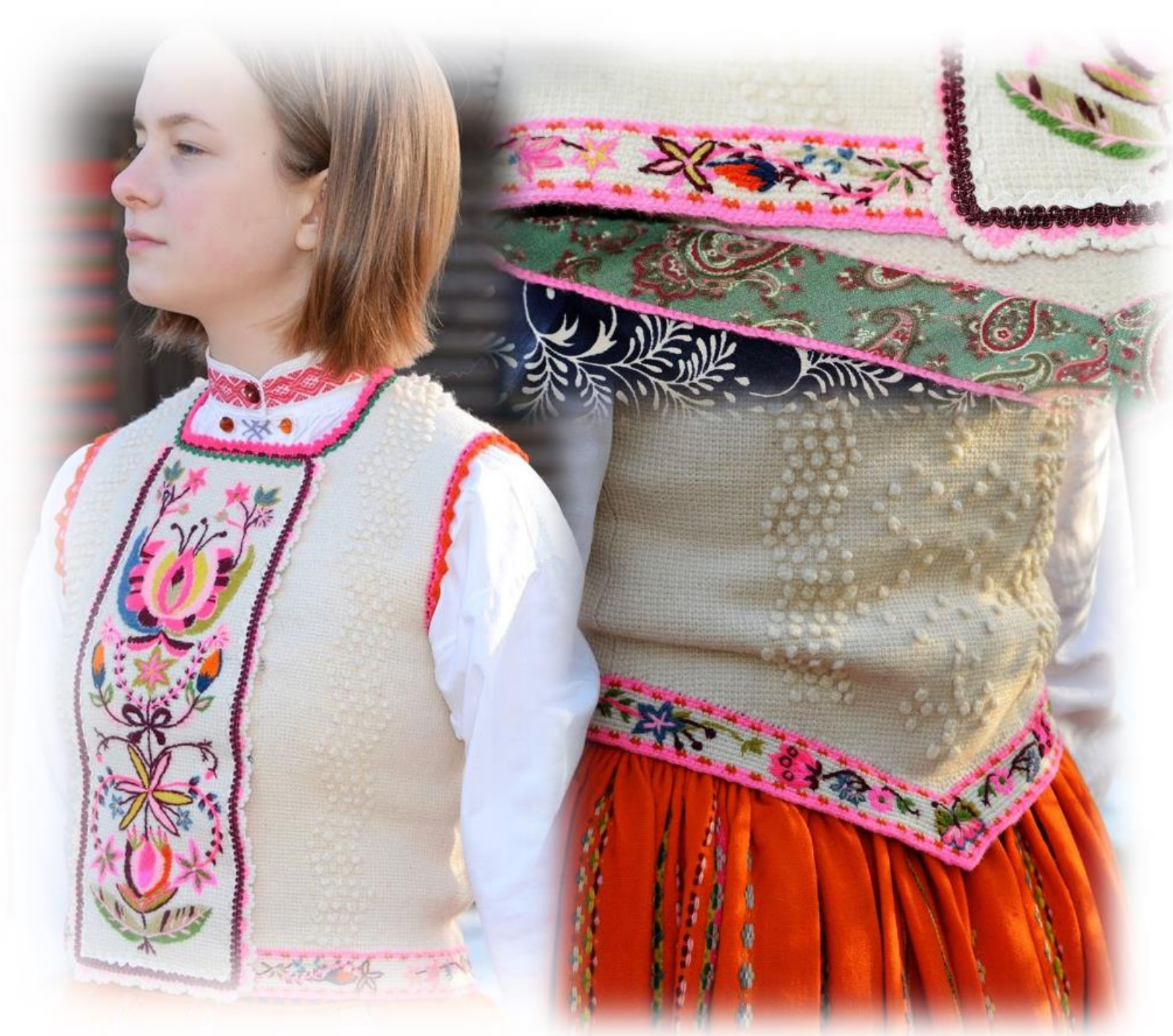
VM 9751:1/E-1822

Riina Tomberg on maininud paari Muhu naise silmkoelise vati juures, et selle alläär ja hõlmad on heegeldatud tuniistehnikas. Samuti võib leida raamatust „Meite Muhu mustrid“ tuniistehnikas valmistatud vesti.

Eesti Rahva Muuseumist võib leida ka naiste tuniistehnikas heegeldatud labakindad ja kootud kirjadega sõrmikuid, mille randmed on tuniistehnikas.

Muuseumidesse on kogutud peale tekkide veel susse, kotikesi, salle, mütse ja vöösid

Saanitekid ja voodikatted heegeldati enamasti ikka pulmadeks või muudel pidulikel juhtudel kasutamiseks, sest need olid suured ettevõtmised ja tuiistehnika on ajamahukas töö. Kuna pruudi kaasavara pulmas peegeldas perekonna jõukust, siis püüti tekid kujundada võimalikult kaunid ja pilkupüüdvad.

Tuniisi on nimetatud ka vaese inimese teki valmistamise tehnikaks. Igaüks ei saanud endale lubada kangastelgi, millega tekke kududa. Tuniisiribasid oli mugav ka kodust väljas ja teed käies heegeldada.

Tehnoloogiliselt on valmistamisel kasutatud kõige enam lihttuniisi heegelpinda, kuna sellele on kõige lihtsam tikkida.

Tuniistekkide leviala saab säilinud esemete põhjal määratleda, et enim on need levinud: Viljandimaal Paistu, Tarvastu, Halliste, Viljandi, Helme, Kõpu, Karksi ja Suure-Jaani khk; Tartumaal Kodavere, Laiuse, Torma, Rõngu ja Palamuse khk; Pärnumaal Audru khk; Järvamaal Järva-Madise ja Koeru khk; Virumaal Iisaku ja Lüganuse khk; Läänemaal Varbla ja Karuse khk. Mujalt Eestist andmed puuduvad.

Viljandimaa tekkidel on enimlevinud lihttuniispinnad, kuid on ka palmikulist heegelpinda, ka pinda, millel on sammastest muster ning pinnakaunistusena heegeldatud erinevaid nuppe.

Uuemate tekkide puhul on äratuntav ajakirjade mõju. Lilltikandit, mida peetakse Lääne-Eesti vaipade kaunistusvõtteks, on kasutatud tuniistekkide kaunistuseks väga rikkalikult ristpistetikandi kõrval.

Lisaks tuniisheegeldatud pindadele on kasutatud ka telgedel kootud kangast ribasid ja ka silmuskoos kootud ja lihtheegelduses ribasid.

Värvilahendustelt on tekid erinevad, põhitooniks must ja punane. Kuid nende kõrval võib leida siiski ka teisi erinevaid taustatoone, samuti valge ja halli terve teki ulatuses domineeriva põhitooniga tekke.

Rombilise mustriga kaunistatud ribasid on enim, rombide on kujundatud nuppudest, kuid nende rombisüsteemid on kõigil erinevad. Esineb nii üle kogu tekiriba kulgevaid rombimustreid kui ka iseseisvalt asetsevaid rombe. Rombid koosnevad kas ühest nuppureast või mitmest paralleelselt kulgevast reast.

Enamasti on tuniistekid äärtes kaunistatud heegelpitsiga ehk võib oletada kunagist pitsi. Äärepitse on lihtsamaid ja suursugusemaid, sakilisi ja kaarjaid. Pits on vastavalt otstarbele kõigis neljas servas, kolmes või kahes servas.

Lisaks pitsile kasutati äärekaunistusena narmaid.

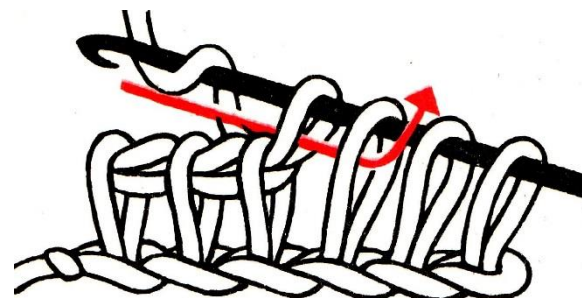
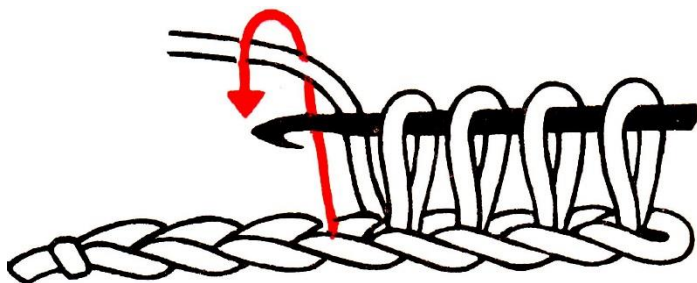
Autor Sigrid Häkkinen Tank (2014).

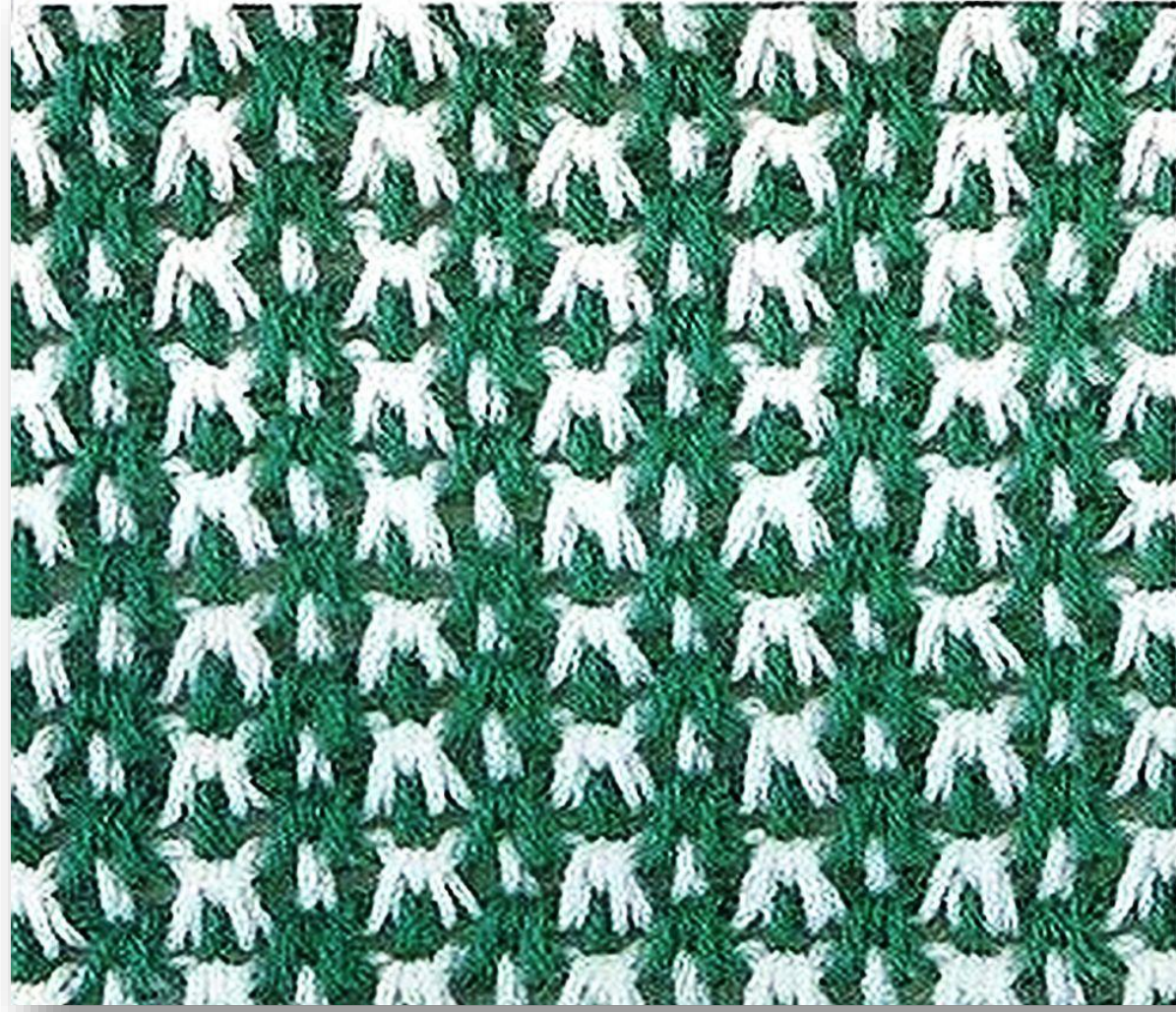

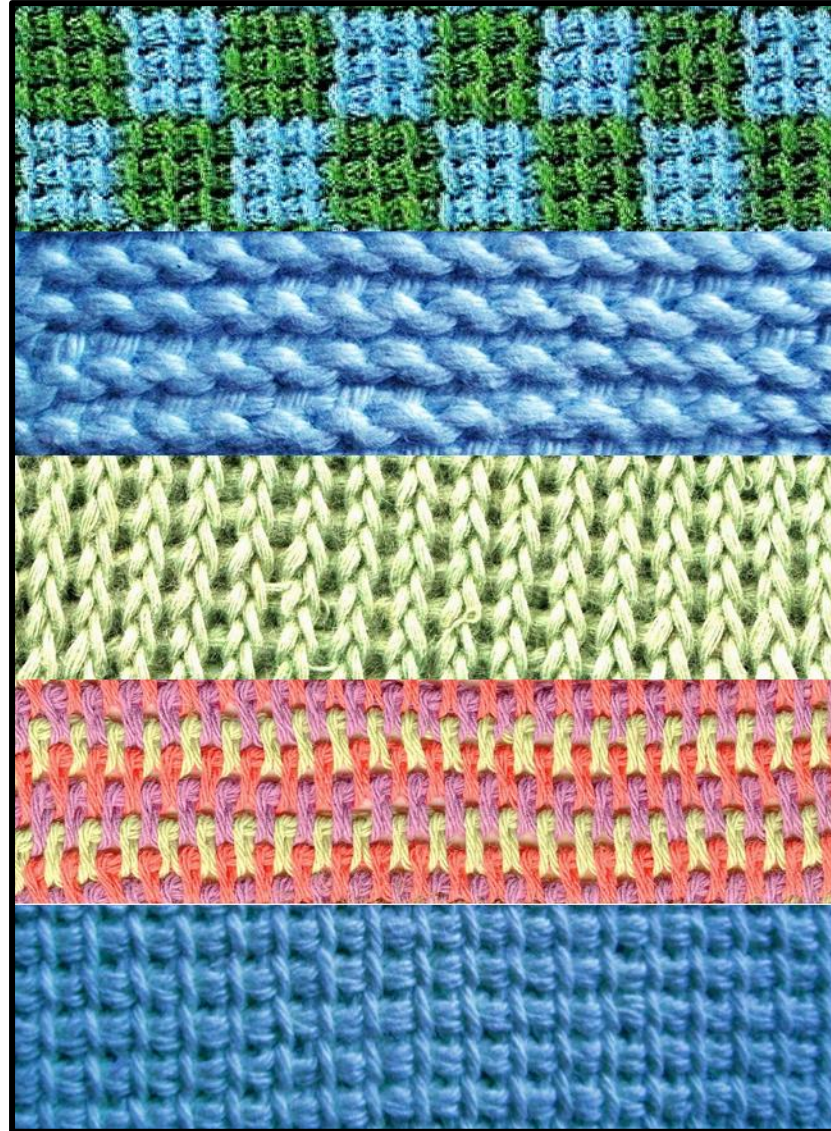
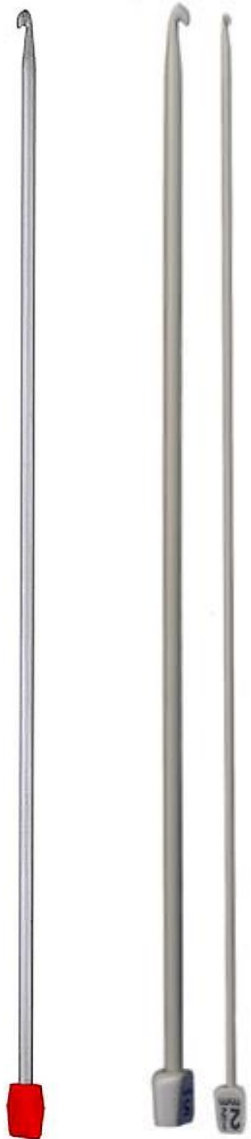
Tuniistehnikas heegeldamine

- Tuniistehnikas heegeldades toimub heegeldamine ainult töö paremal pool kahe rea kaupa, üks on edasi- ehk silmusrida ja teine tagasi- ehk lõpurida.
- Heegeldamist alustatakse heegelahelaga. Sellele heegeldatakse edasirida, mille käigus igast eelmise rea silmusest heegeldatakse välja uus silmus, mis jääb heegelnõelale kuni rea lõpuni.
- Tagasireal heegeldatakse rea kõrgenduseks üks ahelsilmus ja ülejäänud silmused heegeldatakse paarikaupa (lõng nõelale ja tõmmatakse korraga kahest silmusest läbi uueks silmuseks) maha.

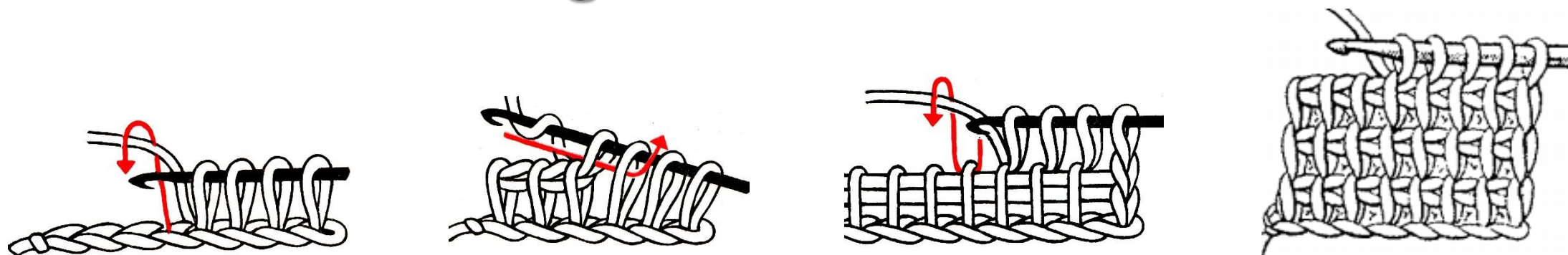

[illegible]

TÖÖPROOV – 5 tundiisipinda – 20 ahelsilmust

1 - Lihttuniisi heegeldamine – loo 20 ahelsilmust!

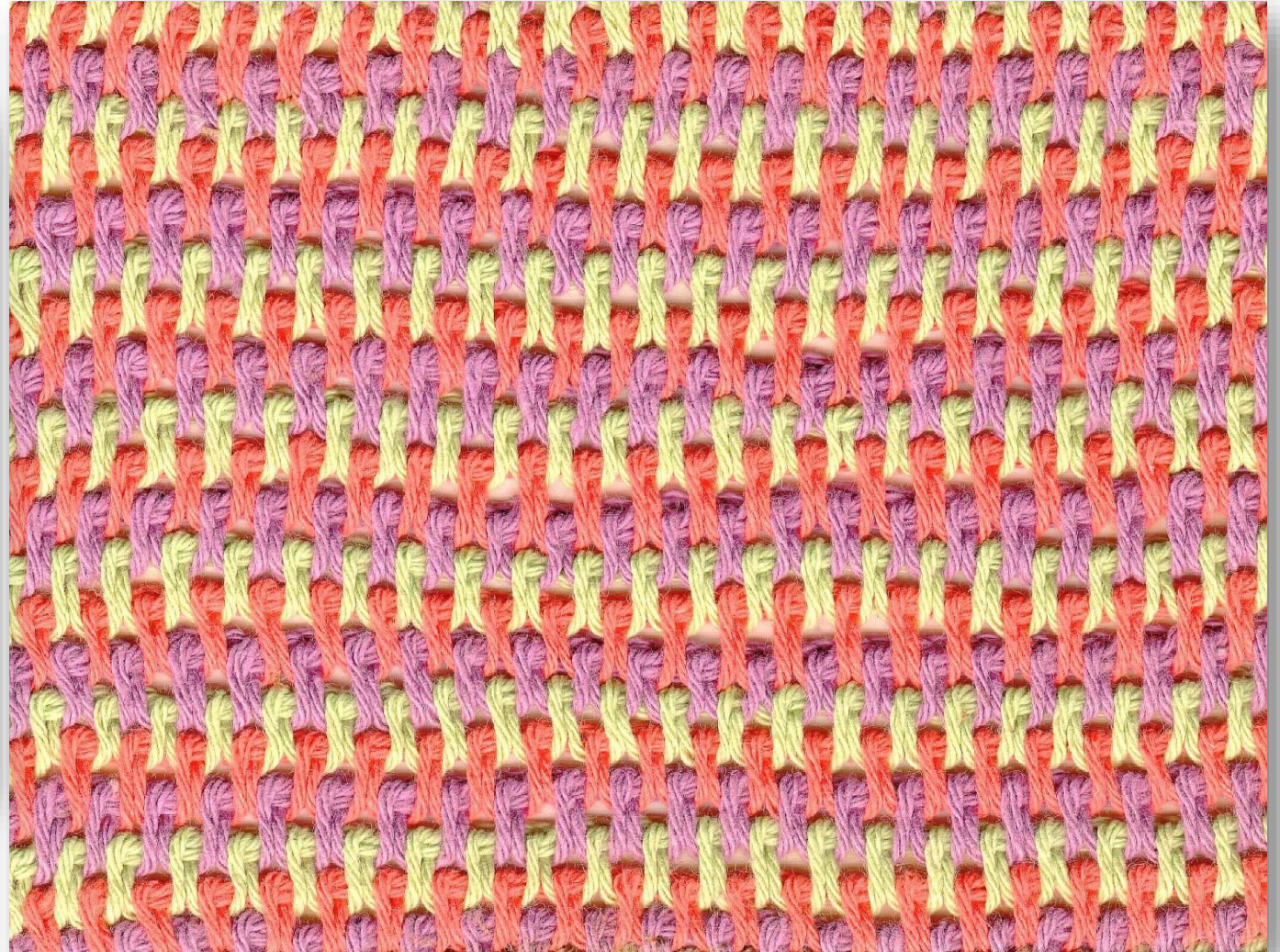
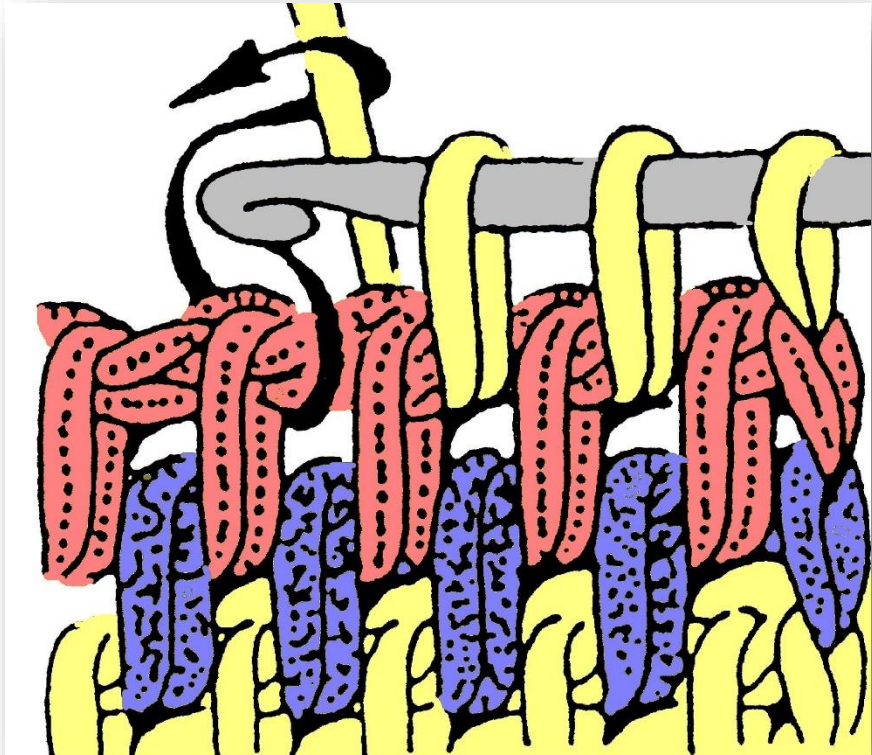

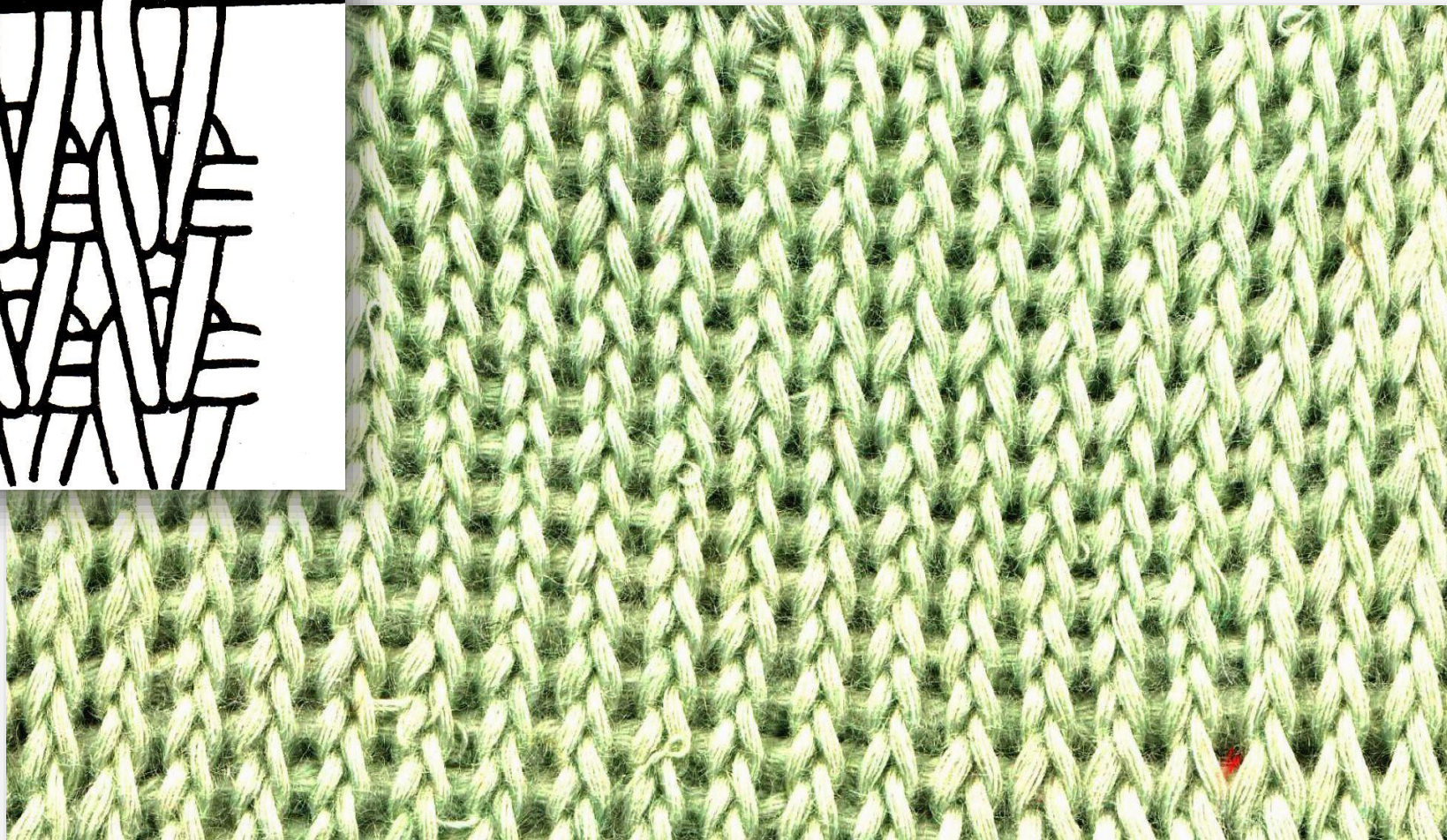
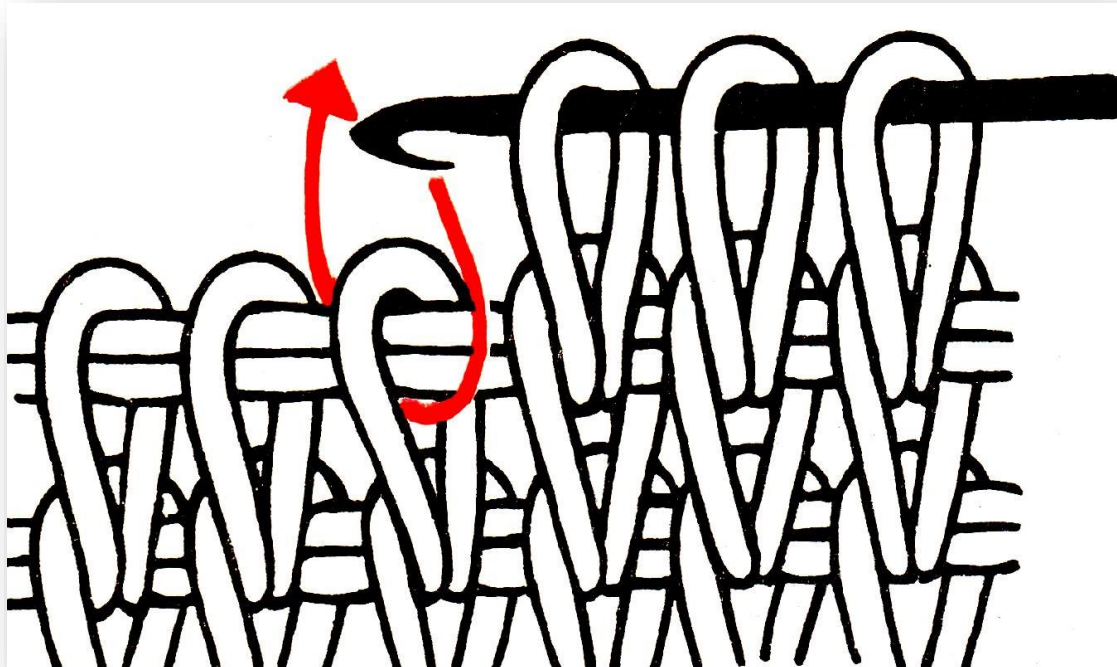

Heegelda lihttuniisipinda 2 cm

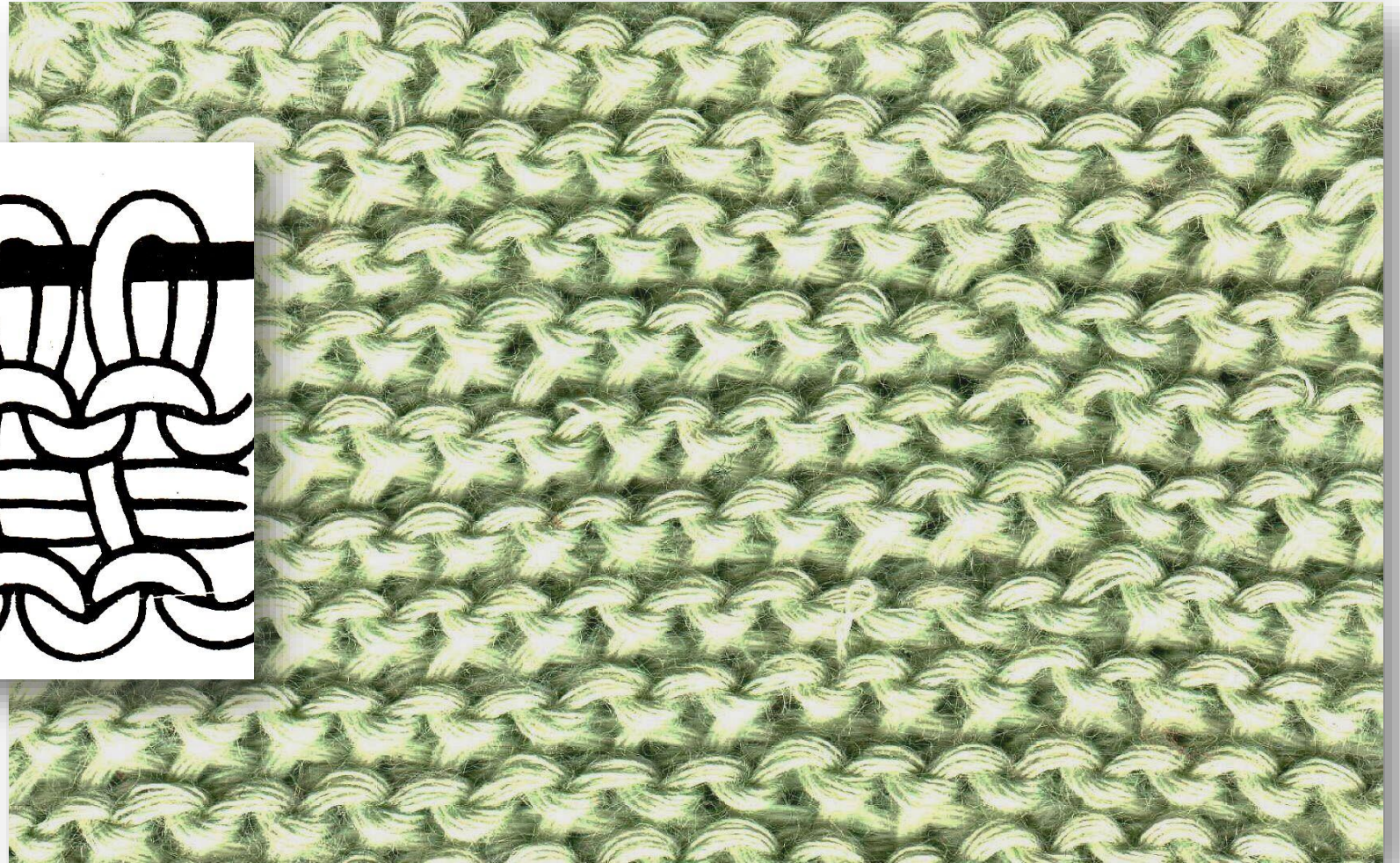
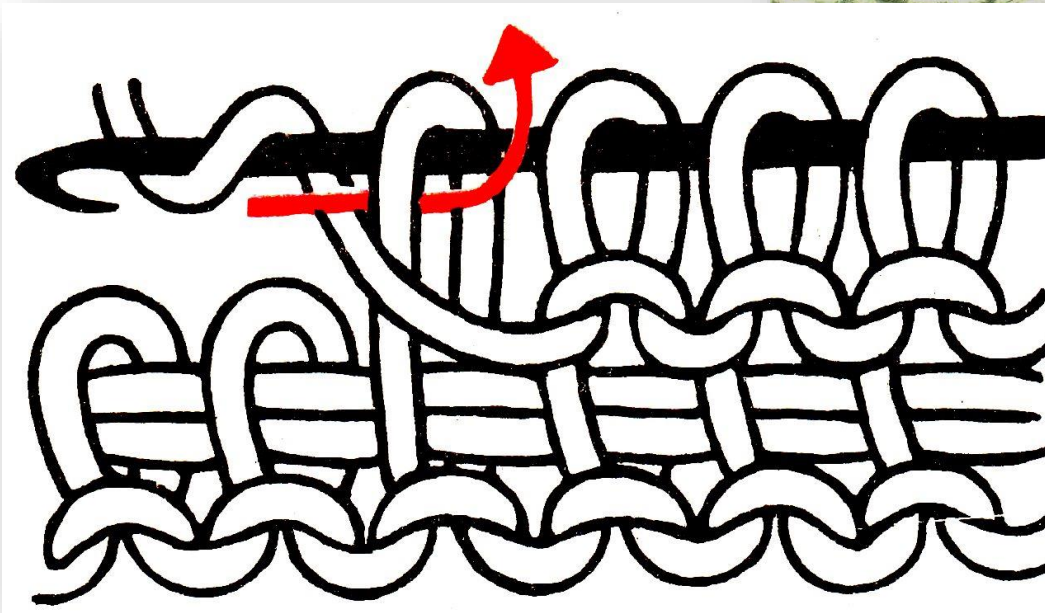
2 - Heegelda 2 cm pikkade silmustega triibulist tuniisi pinda!

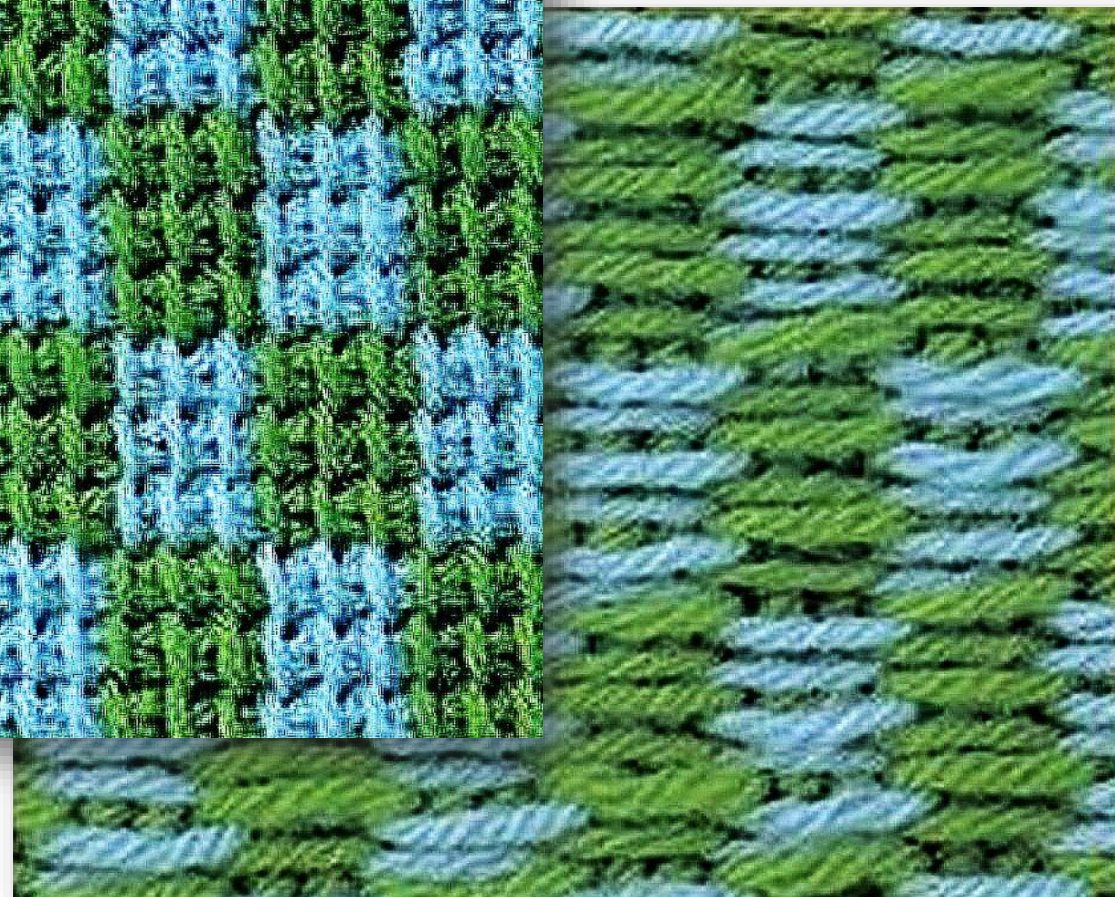
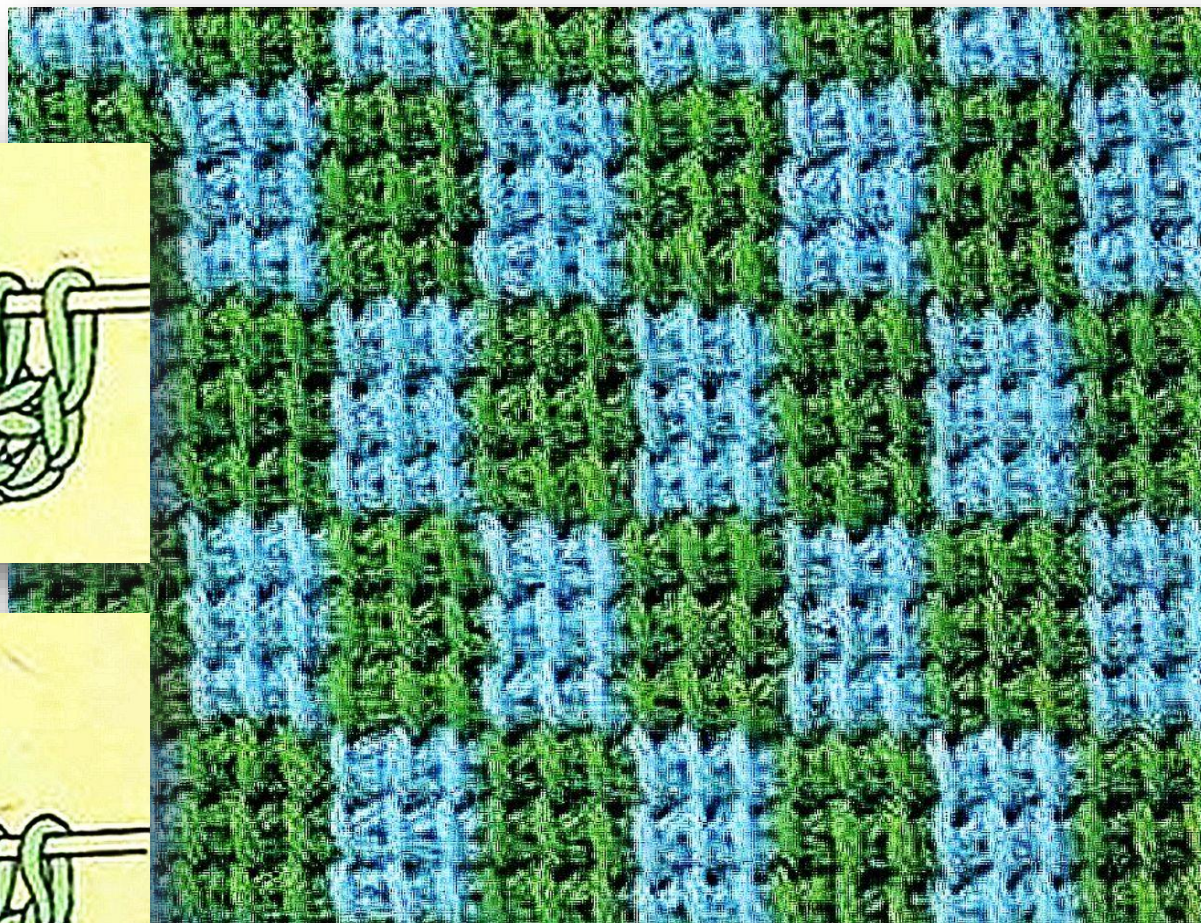
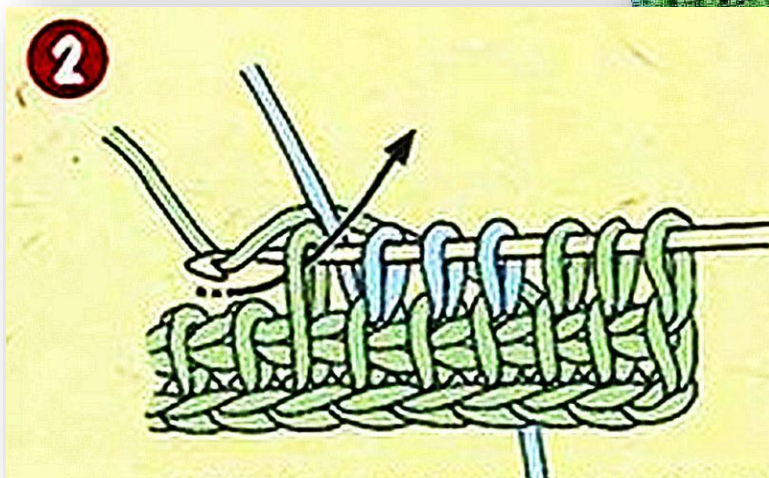
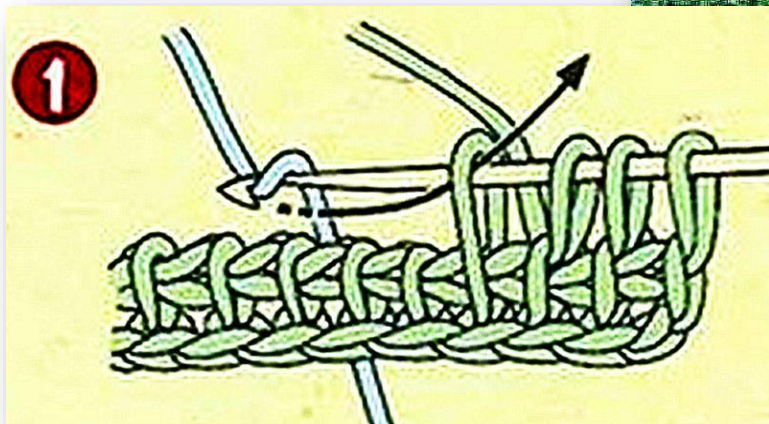
3 - Heegelda 2 cm parempidiste silmustega tuiiisi pinda!

4 - Heegelda 2 cm pahempidiste silmustega tuniisi pinda!

5 - Heegelda ruudulist tuniisi pinda!

Tuniisipinna lõpetamine

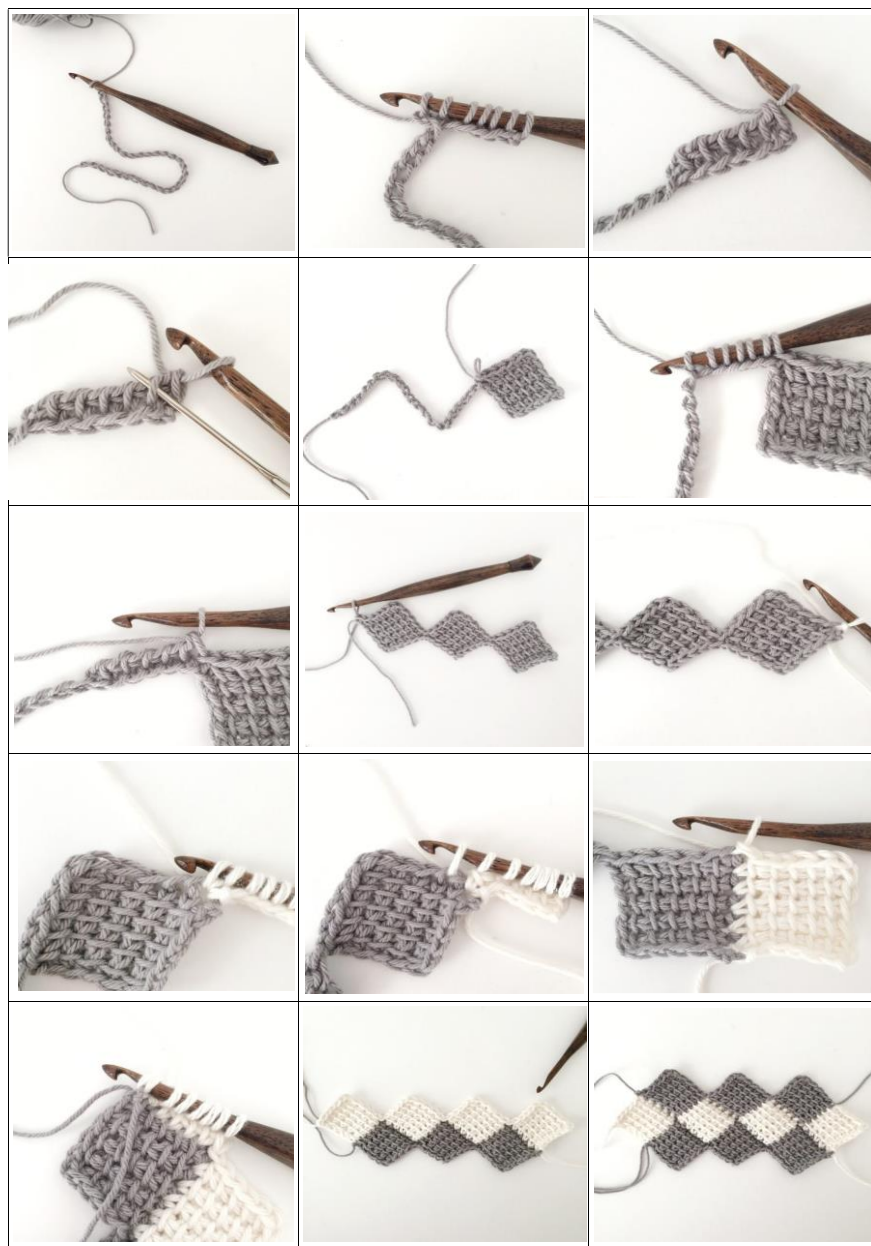
Uued heegelkirjad saadakse siis, kui **alates teisest edasireast silmuseid teisiti nõelale korjatakse.** Tagasireal heegeldatakse silmused maha enamasti ühtmoodi paarikaupa, mõnikord ka grupikaupa.

Erinevad üleskorjamisviisid võimaldavad imiteerida silmkoelisi parempidiseid ja pahempidiseid pindu, vörkpindu, pitsikirju, teha venitatud nuppe ja karakullnuppe.

KARAKULLPINNA HEEGELDAMINE

TUNIISI LAPILISE PINNA HEEGELDAMINE

Konspekti ja mustrikogu koostamisel on toetunud:

- Inga Vanajuur. 1993. Õppemetoodiline komplekt tuniisi heegeldamise õpetamiseks üldhariduskoolis. Tallinna Pedagoogikaülikool, Matemaatika-loodusteaduskond, Käsitöö kateeder. Diplomitöö. Juh. A. Hein. Tallinn.
- Kristina Roots. 1989. Tuniisi õpetamisest 8. klassis. E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut, Tööõpetuse ja metoodika kateeder. Kursusetöö. Juh. dots. L. Kivilo. Tallinn.
- Sigrid Häkkinen Tank. (2014). Viljandimaa tuniistekid 19. sajandi lõpust kuni 20. sajandi keskpaigani. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Rahvusliku käsitöö osakonna, Rahvusliku tekstiili eriala lõputöö. Juh. MA Kristi Jõeste. Viljandi.